

Загально-соціальні компоненти професійної правосвідомості формуються в процесі соціалізації майбутнього правоохоронця як особистості й представлені ідеями, цінностями, установками, що належать кожному члену суспільства.

До особливих (спеціальних) компонентів професійної правосвідомості належать правові погляди, уявлення, переконання, установки, ціннісні орієнтації, котрі формуються в процесі професійної підготовки і практичної діяльності. Цей структурно-функціональний рівень відрізняє професійну правосвідомість від буденної, масової свідомості та в науковій літературі досить часто визначається як професійна правосвідомість загалом.

Отже, професійна правосвідомість працівників ОВС у змістовному плані з одного боку містить структурні елементи, властиві правосвідомості усіх громадян (правова психологія, правова ідеологія, правова поведінка), а також функціонує в єдності та взаємодії з політичною, економічною, естетичною та іншими формами суспільної свідомості. А з іншого – професійна правосвідомість працівників ОВС має свої особливості, що зумовлені специфікою тих завдань та обов'язків, які вони виконують. Тому доречним є визначення професійної правосвідомості як сукупності уявлень, цінностей, переконань, юридичних і духовно-моральних установок, які формуються внаслідок спеціальної теоретичної підготовки і практичної діяльності та характеризуються єдністю соціальних завдань, форм і методів професійної діяльності.

Особливості функціонування професійної правосвідомості працівників ОВС простежуються у правоохоронній діяльності. Пізнавальна, регулятивна, творча функції професійної правосвідомості працівників ОВС проявляються у встановленні юридичної основи справи, конструюванні правового рішення, моделюванні кінцевого правового відношення, що виникає на основі такого рішення.

Таким чином, розглядаючи питання впливу правосвідомості працівників ОВС на їх професійну діяльність, необхідно враховувати те, що така правосвідомість є поліфункціональним явищем і здійснює в даній сфері пізнавальну, регулятивну, творчу та інші функції. Результативність професійної діяльності безпосередньо залежить від реалізації всіх функцій правосвідомості.

Список використаних джерел:

1. Лукашева Е.А. Социалистическое правосознание и законность. – М.: «Юридическая литература», 1973. – с. 249
2. Цимбалюк М.М. Онтологія правосвідомості: теорія та реальність: Монографія. – К.: Атіка, 2008. – 288с.

Щодо вдосконалення редакції частини 1 статті 280 КПК України

Расчотнов Є.В., ад'юнкт кафедри кримінального процесу НАВС

Однією з умов зупинення досудового розслідування згідно з частиною 1 статті 280 КПК України є повідомлення особі про підозру відповідно до статей 276-279 зазначеного Кодексу. Однак наразі невирішеним є питання щодо можливості прийняти процесуальне рішення про зупинення розслідування як у зв'язку з хворобою (пункт 1 частини 1 статті 280), так і у випадках, коли особа переховується та її місцезнаходження невідоме (пункт 2 частини 1 статті 280 КПК), якщо реально неможливо повідомити особі про підозру з об'єктивних причин (зокрема, важкого хворобливого стану особи або її зникнення).

За законом, письмове повідомлення про підозру вручається особі не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту її затримання (частина 2 статті 278 КПК). У разі, якщо особі не вручено повідомлення про підозру після двадцяти чотирьох годин з моменту затримання, така особа підлягає негайному звільненню (частина 3 статті 278 КПК). Враховуючи відповідну норму закону, звернемо увагу на наступне. Кожен має право затримати без ухвали слідчого судді, суду будь-яку особу (за винятком певного кола осіб): при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення; безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні (стаття 207 КПК). Затримання також може здійснити уповноважена службова особа відповідно до статей 208-210 КПК. Зокрема, у статті 209 КПК зазначається, що затримання може здійснюватись із застосуванням сили до особи, що затримується. Що розуміється під поняттям «сила», закон не роз'яснює. Однак, у цьому випадку уповноважена службова особа має право застосовувати силу відповідно до статей 12-151 Закону України «Про міліцію». При застосуванні сили особа, яка затримується, може отримати тілесні ушкодження різного ступеня тяжкості або навіть у неї можуть розвинути певні психічні розлади. Така особа після її затримання може бути госпіталізована і з нею фізично певний час неможливо буде проводити процесуальні дії, зокрема вручити повідомлення про підозру. Це означає, що затримана особа через 24 години з моменту затримання позбавляється статусу підозрюваного і, не маючи ніякого процесуального статусу, підлягає негайному звільненню. Враховуючи таку ситуацію, щодо затриманого не можна, наприклад, призначити експертизу, неможливо також прийняти процесуальне рішення щодо зупинення досудового розслідування у зв'язку з хворобою підозрюваного, яка перешкоджає його участі у процесуальних діях.

На наше переконання, неможливість фізично повідомити затриманій особі про підозру з об'єктивних причин, що не залежать від слідчого або прокурора, не повинно перешкоджати проведенню подальшого розслідування та забезпеченню поновлення порушених законних прав потерпілого чи юридичних осіб.

Слід зауважити, що умова обов'язкового повідомлення особі про підозру чи пред'явлення їй обвинувачення до зупинення досудового розслідування не містить ні нині нечинний КПК України 1960 року, не містить її також жоден КПК країн СНД, що, на нашу думку, є слушним.

На це проблемне питання, що постало лише у КПК України 2012 року, свого часу звертала увагу низка науковців. Зокрема, К. Д. Шатіло зазначав, що зупинення досудового розслідування може мати місце: а) у випадку, коли захворів обвинувачений, якому вже було пред'явлене обвинувачення, і він дав покази по суті обвинувачення; б) у випадку, коли у справі є постановою щодо притягнення певної особи в якості обвинуваченого, але через хворобу пред'явити звинувачення йому неможливо. Аналогічну думку висловлювали М. С. Клюкова, В. П. Малков – зупинення справи можливо як після пред'явлення обвинувачення, так і у випадку, коли пред'явити його обвинуваченому не вдалося у зв'язку з психічним або іншим тяжким захворюванням.

На наш погляд, приймати процесуальне рішення про зупинення досудового розслідування актуально не лише у випадку, коли особа захворіла, а особливо тоді, коли вона переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності і її місцезнаходження невідоме. Адже не

виключаємо випадки, коли особа була затримана відповідно до статті 208 КПК України, потім звільнена і з місця свого перебування зникла. Згідно з частиною 1 статті 42 КПК України, така особа є підозрюваною, однак оголосити її у розшук немає юридичних підстав, оскільки їй не повідомлено про підозру.

Враховуючи викладене, з метою гармонізації та вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства, варто підтримати точки зору зазначених авторів і запропонувати у частині 1 статті 280 КПК України слова «після повідомлення особі про підозру» – виключити та викласти норму частини 1 зазначеної статті у наступній редакції: «Досудове розслідування може бути зупинене у разі, якщо:» і далі за текстом. Врахування зазначеної пропозиції надасть можливість слідчому приймати рішення про зупинення досудового розслідування щодо особи, яка фактично підозрюється у вчиненні злочину, однак в силу об'єктивних причин (особа захворіла, переховується від органів слідства і суду) їй неможливо повідомити про підозру. Особливо актуальною така пропозиція є у випадку, коли місцезнаходження особи невідоме і виникає необхідність її розшуку з використанням сил і засобів оперативних підрозділів.

Дієвим засобом контролю за дотриманням прав громадян – сторін та інших учасників кримінального провадження при зупиненні досудового розслідування, є нагляд прокурора у формі процесуального керівництва. Адже зазначене процесуальне рішення відповідно до частини 4 статті 280 КПК України приймається за вмотивованою постановою прокурора або слідчого за погодженням з прокурором, а копія цієї постанови надсилається стороні захисту, потерпілому, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.

Вимоги до здійснення правового регулювання суспільних відносин: сучасний підхід

Ванчук І.Д., здобувач кафедри теорії держави та права НАВС

Досліджуючи проблематику правового регулювання, нашу увагу привернув той факт, що наразі науковці в галузі теорії права не спромоглися чітко визначити вимоги, у відповідності та із дотриманням яких повинно здійснюватися правове регулювання, адже тільки їх суворе дотримання надасть можливість досягти оптимального рівня ефективності правового регулювання. Виходячи із життєвої логіки та суспільної доцільності, можна запропонувати такі вимоги до здійснення правового регулювання, а саме: чіткість та однозначність нормативного формулювання вимог правових норм, які стосуються процесу правового регулювання; виваженість та обґрунтованість правового регулювання; суворе дотримання прав та свобод суб'єктів правовідносин, а також оптимальне врахування їх інтересів; забезпечення стабільності правового регулювання; обов'язковість врахування в процесі правотворчості, а відповідно й правового регулювання однієї із базових ознак правовідносин – системності. Вважаємо за доцільне, зупинитися на їх розкритті, що надасть нам можливість отримати більш глибоке уявлення про ті процеси, які відбуваються при здійсненні правового регулювання, а саме:

Чіткість та однозначність нормативного формулювання вимог правових норм, які стосуються процесу правового регулювання означає наступне: зміст правового регулювання повинен відповідати принципам правового